

Uvodna reč

Adriana Sabo

Postdiplomska škola Naučno-istraživačkog centra
Slovenačke akademije nauka i umetnosti
Ljubljana, Slovenija
adrianasabo259@gmail.com

UDK: 78.071.1 Logar M.

Milan Milojković

Univerzitet u Novom Sadu
Akademija umetnosti
Srbija
milanmuz@gmail.com

Povodom 120 godina od rođenja Mihovila Logara

U tekućoj godini navršava se 120 godina od rođenja kompozitora Mihovila Logara (1902–1998), poreklom Slovenca, koji je najveći deo svog života, ali i profesionalne karijere vezao za Beograd. Mihovil Logar rođen je u Rijeci, iz koje odlazi posle njene aneksije od strane Mussolinijevih fašista. Ovdašnja istorija muzike poznaje ga prevashodno kao jednog od pripadnika takozvane praške grupe kompozitora, među kojima su i Ljubica Marić, Stanojlo Rajičić, Milan Ristić, Dragutin Čolić i Vojislav Vučković. Nazvani tako po tome što su u međuratnom periodu studirali kompoziciju u Pragu, pomenuti autori su za lokalnu muzičku scenu važni i kao jedni od prvih koji su – dakako pod uticajem svojih praških profesora – na ovim prostorima eksperimentisali sa elementima avangardnih stremljenja, tada vrlo aktuelnih u muzičkim kulturama zemalja zapadne Evrope. Od 1927. godine Logar boravi u Beogradu, gde radi najpre kao profesor klavira i teorijskih predmeta u Muzičkoj školi, a zatim i Srednjoj muzičkoj školi osnovanoj pri Muzičkoj akademiji (od 1940. godine). Neposredno nakon rata, 1945. godine, biva izabran za vanrednog, a 1955. godine i za redovnog profesora na Muzičkoj akademiji (danas, Fakultetu muzičke umetnosti), gde je predavao kompoziciju. Od 1956. do 1958. godine Mihovil Logar je bio predsednik

Udruženja kompozitora Srbija, a dobitnik je i Ordena rada sa crvenom zastavom. Njegova *Himna Beogradu* (ili *Pesma Beogradu*, u zavisnosti od izvora, komponovana 1960. godine, na tekst Tanasija Mladenovića), juna 2021. godine proglašena je za zvaničnu himnu srpske prestonice. Pored kompozitorskog i profesorskog posla, Mihovil Logar je, pre svega, međuratnoj beogradskoj publici bio poznat i kao izvođač, te važan činilac tadašnjeg muzičkog života prestonice.

Bogat stvaralački opus ovog autora do danas nije u potpunosti opisan i sistematizovan. Najveći broj dostupnih izvora, ipak, navodi da je komponovao preko dve stotine dela. Među njima su i četiri opere (*Četiri scene iz Šekspira*, 1931, *Sablazan u dolini Šentflorijanskoj*, 1938, *Pokondirena tikva*, 1954. i *Četrdeset prva*, 1959), balet *Zlatna ribica* (1950), veliki broj orkestarskih, klavirskih i kamernih dela, kao i solo pesme i kantate. Iako sistemsko istraživanje lika i dela Mihovila Logara do danas nije realizovano, važno je pomenuti da postoji određeni broj publikacija posvećenih upravo razumevanju muzike i odabranih dela ovog autora. Među najranijim takvim osvrtima jeste segment publikacije *Muzički stvaraoci u Srbiji* Vlastimira Peričića (Beograd: Prosveta, 1969: 219–237). Povodom obeležavanja dvadeset godina od smrti kompozitora, u izdanju Katedre za muzikologiju Fakulteta muzičke umetnosti u Beogradu, objavljen je vredan zbornik radova fokusiranih na analizu stvaralaštva Mihovila Logara, pod naslovom *Allegretto Giocoso, Stvaralački opus Mihovila Logara* (Roksanda Pejović (ur.), 2008). Pod mentorstvom Vlastimira Peričića, realizovano je, tokom devedesetih godina prošlog veka, i nekoliko diplomskih radova posvećenih upravo delima ovog autora, a do danas je napisano i više stručnih i naučnih tekstova na ovu temu, dok se stvaralaštvo ovog kompozitora često pominje i u okviru opštih tekstova posvećenih domaćoj muzici 20. veka.

Broj časopisa *Slovenika* koji je pred nama donosi šest originalnih naučnih i stručnih tekstova, a započinje tekстом koji potpisuje dr Anica Sabo, pod nazivom „Iz simfonijskog opusa Mihovila Logara (1902–1998): *Rondo rustiko*“, u kome su sagledana pitanja manifestacije muzičkog toka i simetrije u kompoziciji *Rondo rustiko*. Pored vrednih uvida u sam muzički materijal ovog dela, autorka nudi i sažet prikaz fenomena muzičkog toka, kao i konkretnu metodologiju za njegovu primenu u postupku analize odabranih muzičkih ostvarenja. U radu naslovljenom „Dve tokate za klavir i gudački orkestar Mihovila Logara“ Miloš Bralović sagledava pojedine stilske odlike ranog stvaralaštva ovog autora koje se mogu uočiti na odabranom uzorku. Polazeći od opštih odlika autorovog muzičkog izraza, te osnovnih karakteristika neoklasicizma, Bralović nastoji da sagleda specifičnosti Logarovog neoklasicizma i njegovog odnosa prema postojećem muzičkom nasleđu. Konačno, u tekstu pod nazivom „Humor u *Maloj serenadi* Mihovila Logara“ Neda Nikolić bira da u fokus svog istraživanja postavi humor, kontradiktoran fenomen koji se često opire jasnoj definiciji, i sagleda način na koji se manifestuje

u jednom Logarevom delu. Polazeći od različitih teorijskih shvatanja humora, Neda Nikolić izdvaja konkretne kompoziciono-tehničke postupke, kao i manirizme koji se u kontekstu dela mogu tumačiti kao označiteji vedrine, šale i optimizma, inače često vezivanih za muziku, ali i ličnost Mihovila Logara.

Pored analitičkih tekstova, osmi broj *Slovenike* predstavlja i tri pregledna teksta. Sažeti prikaz zaostavštine Mihovila Logara koji se čuva u Odboru za zaštitu srpske muzičke baštine SANU sačinile su Bojana Radovanović i Marija Golubović. U tekstu koji potpisuje Lidija Podlesnik Tomášiková predstavljen je popis partitura kompozicija Mihovila Logara pohranjenih u Narodnoj i univerzitetskoj biblioteci u Ljubljani. Rad Teodore Trajković zaključuje ovaj niz popisom napisa o Mihovilu Logaru uz biografiju kompozitora. Zahvaljujući obilju detalja koje donose ovi tekstovi, verujemo da će u velikoj meri olakšati buduća istraživanja, te omogućiti lakši pristup primarnom materijalu, ali i do sada objavljenim analizama kompozitorove muzike.

U ovom broju predstavljamo i prevod teksta Mihovila Logara iz publikacije *Beograd u sećanjima 1919–1929*, pod naslovom „Moje prve godine boravka u Beogradu među pedeset daljih“, u kome kompozitor, na vedar i duhovit način, sa čitaocima deli svoje prve utiske o Beogradu. Konačno, ljubaznošću porodice Logar, dobili smo mogućnost da objavimo i nekoliko fotografija iz kompozitorove lične arhive, čime su nam otškrinuta vrata i ka aspektu njegovog života, koji često ostaje skriven od očiju javnosti. Na tome im se, ovom prilikom, srdačno zahvaljujemo.

U rubrici *Varia* nastavljena je serija intervjuja Helene Rill sa migrantkinjama iz Slovenije u Srbiju. Natalija Panić Cerovski piše o suprasegmentnim obeležjima i novim markerima citiranja, dok Janja Vollmaier Lubej analizira na koje načine su teme bezizlaznosti i beznadežnosti konkretizovane u dva romana Berte Bojetu. U okviru *Hronike* predstavljamo tekst Ivane Kronje o Danima slovenačkog filma u Beogradu, 2020–2022. Među prikazima se nalazi kritički osvrt Stefana Savića na koncert muzike Mihovila Logara u Galeriji SANU, prikaz dva jubileja lektorata za slovenački jezik na Filološkom fakultetu Univerziteta u Beogradu autora Boštjana Božiča, te osvrti na tematski zbornik *BeLiDa 2021* Jelene Budimirović i na realizaciju projekta *AVANTES – Advancing Novel Textual Similarity-based Solutions in Software Development* Borka Kovačevića.

Nadamo se da će ovaj doprinos proslavi kompozitorovog jubileja dati podsticaj za dalji rad na sistematizaciji i razumevanju bogatog i raznolikog stvaralaštva Mihovila Logara.